

Lezing, 10 december 2004

Relatie tussen sociaal isolement en psychiatrische ziekte

Dr. Ludwien Meeuwesen,

Sociaal psychologe verbonden aan de Universiteit Utrecht, Afdeling Algemene Sociale Wetenschappen, onderzoekschool 'Psychology & Health.'

Haar expertise ligt op het terrein van (interculturele) communicatie in de gezondheidszorg en kwaliteit van leven.

Relatie sociaal isolement en psychiatrische ziekte

Dr. Ludwien Meeuwesen
Universiteit Utrecht

Jubileumcongres NVSPV, 2004

Doelstelling

- Wat is sociaal isolement?
- Wat zijn de achtergronden, oorzaken en gevolgen?
- Wat is de relatie met psychiatrische ziekte?

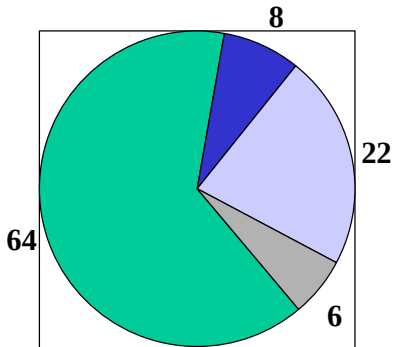
Wat is sociaal isolement?

- Iemand is sociaal geïsoleerd wanneer hij/zij **weinig sociale contacten** heeft voor adequate steun en zich tevens **eenzaam** voelt.
- Objectief: omvang sociale steun**netwerk**
- Subjectief: gevoelens van **eenzaamheid**

Typologie van sociale contacten

- **Sociaal weerbaren:**
groot netwerk, niet eenzaam
- **Contactarmen:**
klein netwerk, niet eenzaam
- **Eenzamen:** groot netwerk, eenzaam
- **Sociaal geïsoleerden:**
klein netwerk, eenzaam

Verdeling sociale typologie

- **socialaal weerbaren:** groot netwerk, niet eenzaam (64%)
- **contactarmen:** klein netwerk, niet eenzaam (8%)
- **eenzamen:** groot netwerk, eenzaam (22%)
- **socialaal geïsoleerden:** klein netwerk, eenzaam (6%)

Betekenis sociale contacten

- **Persoonlijk:**
 - gezonder, gelukkiger
 - deel van groep
 - zelfrespect, eigenwaarde
 - steun (praktisch, emotioneel, sociaal)
- **Maatschappelijk:**
 - deel groep: gedeelde visie op werkelijkheid
 - sociale identiteit, referentiekader
 - socialisatie
 - sociale integratie
 - **sociale cohesie**

Sociale steun en gezondheid

- Sociale steun is een manier van coping
- Sociale steun buffert stress
- Sociale steun beschermt tegen ziekte

Risicofactoren

- Leeftijd
- Leefsituatie
- Arbeidssituatie
- Opleiding
- Stad / platteland
- Etniciteit

Tezamen 10% van de variantie verklaard.

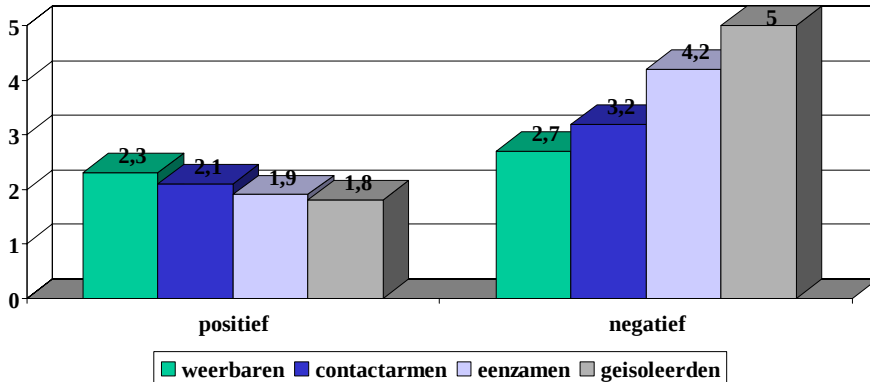
Oorzaken eenzaamheid/isolement

	Individueel	Maatschappelijk
Tijdelijk	Levensgebeurtenissen: -partnerverlies -chtscheiding -ziekte -trauma	Levensgebeurtenissen: -inkomen minder -woonsituatie -ontslag -geen schoolsucces
Structureel	-chronisch ziek -gebrek persoonlijke competenties -negatieve socialisatie -ongelukkige jeugd	-werkloosheid -sociaal-ruimtelijke segregatie -afhankelijkheid voorzieningen

Welke thema's kwamen aan bod?

- Levensgebeurtenissen
- Jeugd, socialisatie
- Persoonlijke competenties
- Gezondheid
- Formele en informele steun
- Woonomgeving, buurt
- Maatschappelijke participatie

Levensgebeurtenissen

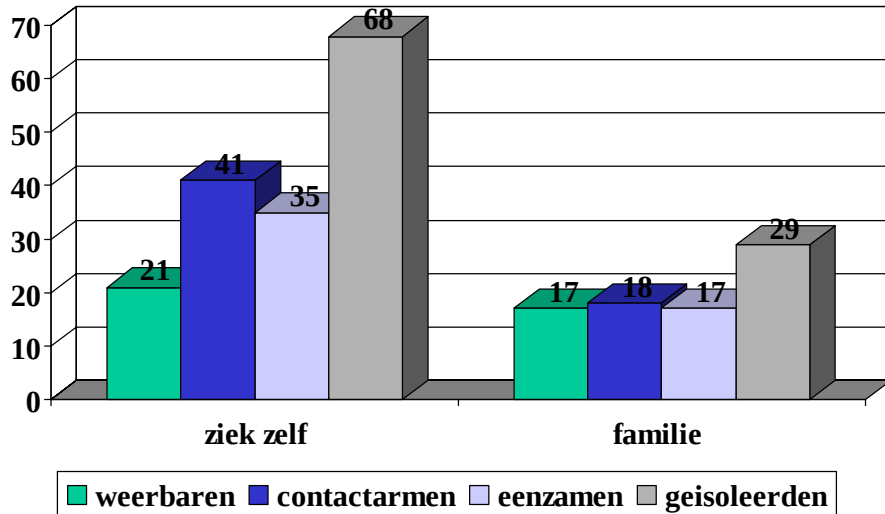
Positieve gebeurtenissen

• Gelukkige jeugd	73%
• Huwelijk/ samenwonen	50%
• Komst kinderen	27%
• Verhuizing	25%
• Relatie, verliefdheid	22%
• Zwangerschap	16%
• Groot succes	10%

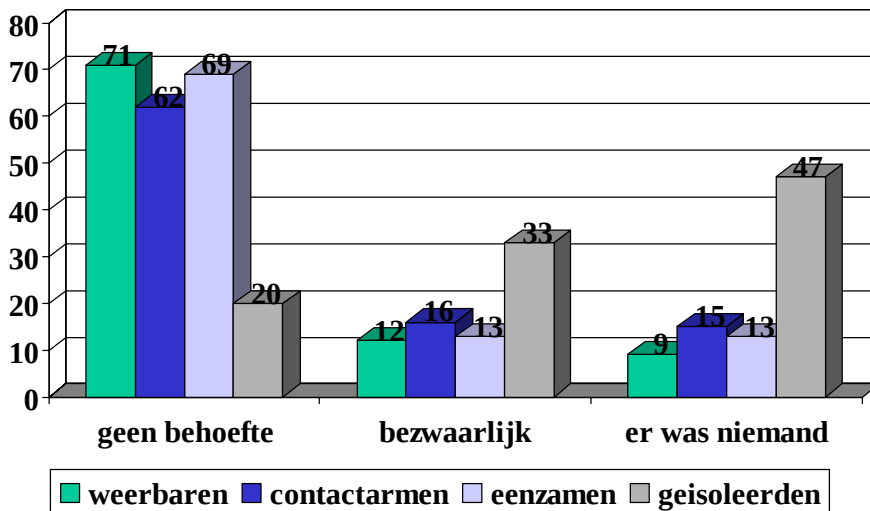
Negatieve gebeurtenissen

• Overlijden ouder/ andere naaste	51%
• Ziekte*	30%
• Verlies huisdier	22%
• Tekort liefde in jeugd*	20%
• Zorg voor zieke*	20%
• Geen diploma's*	18%
• Arbeidsongeschikt*	18%
• Groot geheim*	11%
• Idealen niet uitgekomen*	11%

Levensgebeurtenis: ziekte

Reden 'geen steun na belangrijke gebeurtenis'

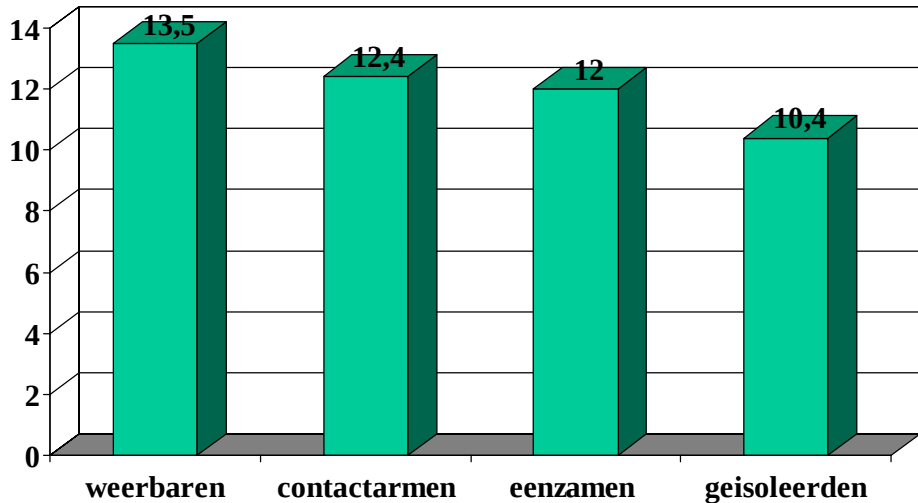

Persoonlijke competenties

- Persoonlijkheid
- Jeugd, socialisatie
- Persoonlijke competenties
 - zelfvertrouwen
 - probleemoplossend vermogen
 - sociale vaardigheden

VEILIGE HECHTING

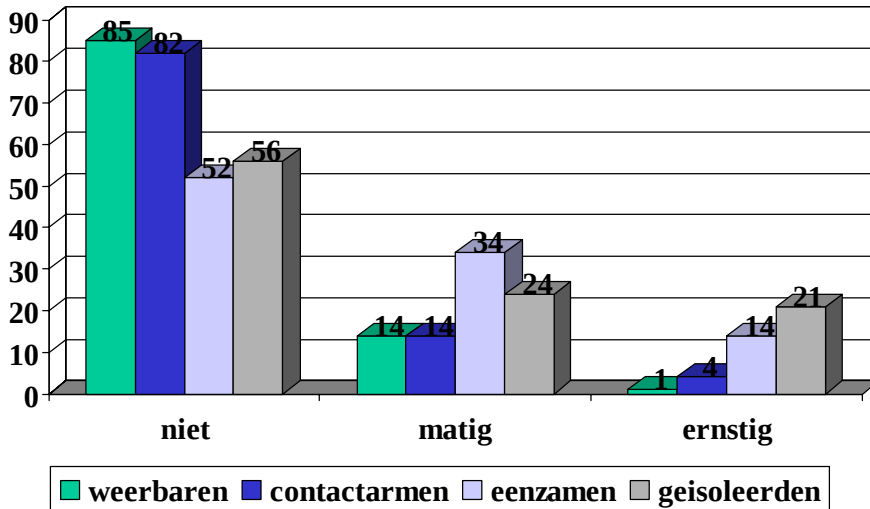
Persoonlijke competenties

Gezondheid

- Stress --→ coping --→ gezondheid
- Coping strategie: sociale steun
- Hoe geïsoleerder --→ hoe ongezonder
($r = -.28$)

Mate van depressie (%)

Gevolgen voor de maatschappij

- Afname van de kwaliteit van leven ---→
hoge kosten gezondheidszorg en
maatschappelijke zorg
- Vervaging socialisatie en referentiekader
- Afname sociale cohesie
- Afname maatschappelijke vitaliteit

Voorkomen of verminderen

- Bewustwording van problematiek
- Tijd en aandacht
- Vertrouwen winnen
- Signaleren en verwijzen
- Belang van preventie
- Activeren

Mogelijkheden voor activering

- Eigen participatieperspectief
 - Onderscheid sociale en maatschappelijke participatie
 - Vergroten van handelingscompetenties binnen sociale context
-
- Oproep aan iedereen: wees 1% socialer!

Conclusie

- Eenzaamheid / isolement kunnen zowel oorzaak als gevolg zijn van een psychiatrische ziekte
- Eenzaamheid en isolement vertonen een rijke variëteit aan verschijningsvormen
- Eenzaamheid en isolement verdienen maatschappelijke en politieke aandacht